

ARAB MEDIA MATNLARI TARJIMASI MUAMMOSI

<https://doi.org/10.24412/2181-1784-2022-28-393-396>

Dilshoda MUBARAKOVA,

TDSHU o'qituvchisi, Toshkent, O'zbekiston

Tel: +998 99 407 29 35;

Email: drmubarakova@mail.ru

Annotatsiya. *Ushbu maqolada hozirgi vaqtdagi arab media matnlarining o'ziga xos jihatlari, arab media matnlari tarjimasi usullari va tarjima muammolari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *arab, o'zbek, media, matn, tarjima*

Аннотация. *В данной статье анализируются особенности современных арабских медиатекстов, методы перевода арабских медиатекстов и проблемы перевода.*

Ключевые слова: *арабский, узбекский, СМИ, текст, перевод*

Abstract. *This article analyzes the features of modern Arabic media texts, methods of translation of Arabic media texts and translation problems.*

Keywords. *arabic, uzbek, media, text, translation*

Kirish

Fan va texnologiyaning rivojlanishi, ommaviy axborot vositalarining keng qo'llanilishi, xalqaro turizmning ahamiyati, madaniy va savdo aloqalarining oshishi dunyo xalqlari o'rtasida aloqani ta'minlashda mamlakatlar tillaridan foydalanish zarurati, ikkinchi yoki hatto uchinchi tilni o'rganish zarurati tug'ildi. Bugungi kunda arab tili jahon tillari orasida o'z ahamiyati va ta'sirchanligini oshirib borayotgan tildir. Mamlakatimizning keyingi yillarda tobora arab davlatlari bilan savdo, siyosiy va iqtisodiy aloqalari kuchayib bormoqda. Arab tili yigirma ikki arab davlatida ona tili va aksariyat musulmon mamlakatlarida ikkinchi til hisoblanadi. Arab tili 'ngliz, xitoy va ispan tillaridan keyin eng ko'p gapiriladigan til sifatida to'rtinchi o'rinda turadi.

Ommaviy axborot vositalari shunchalik kengki, ular yozishdan tortib to bugungi axborot-kommunikatsiya texnologiyalarigacha. Matn esa tuzuvchi muayyan voqea-hodisa yoki narsa, shaxs haqida hikoya qilish, ularni tasvirlash yoki ular haqida muhokama yuritish kabi maqsadlarni ko'zda tutadi. O'zaro va tarkiban bog'langan gaplar ketma-ketligidan iborat yozma yoki og'zaki shakldagi yaxlit birlik matn sanaladi.

Media matni va tili leksikasi eng tez o'zgaruvchi va jamiyat tomonidan eng samarali qabul qilinuvchi sath hisoblanadi. Bu ustunlik (yoki imtiyoz) nashrlarning davriy ekanligi tufaylidir. Keling, arabcha gazeta materialini o'zbek tiliga tarjima qilishning o'ziga xos xususiyatlarini ko'rib chiqaylik, lekin birinchi navbatda qadimgi Sharq haqiqatini eslaymiz: arabcha harfni o'qish uchun siz unda nima yozilganligini bilishingiz kerak. Ishni boshlashda tarjimon tarjima qilingan matn muallifining muhiti va hayoti haqida yaxshi tasavvurga ega bo'lishi kerak. Gazeta tilining o'ziga xosligi o'quvchiga yangi, dolzarb ma'lumotlarni qisqa, to'g'ri va aniq etkazishdir. Media - bu dolzarb voqealar haqida materiallarni berib boradi.

Arab tili o'zbek tilidan butkul farq qiladi. Bu farq sintaksisda aniq ifodalangan: arabcha gapdagi so'z tartibi o'zbek tiliga qarama-qarshidir: - unlilar ko'rsatilmaydi

- nuqtalar faqat ohang orqali ham beriladi
- bosh harflar yo'q

Agar tarjimon arab grammatikasini yaxshi bilmasa, tarjima g'aliz chiqadi. Muayyan arabcha matnning talqini ustida ishlayotgan kishi avvalo quyidagilarni tayyorlashi kerak:

=mavzu yoki tasvirlangan hodisani chuqurroq bilish.

=butun matnni ko'rib chiqing va materialning tabiati haqida umumiy tasavvurga ega bo'ling.

=uni paragraflarga, jumalarga va hatto ritmik guruhlariga, sintagmalarga bo'lish kerak.

=Har bir jumlada asosiy a'zolari topishingiz kerak: ega va kesim.

=gapning ikkinchi darajali bo'laklari ustida ishlashda ularning gapdagi o'rni muhim rol o'ynaydi;

=kirish so'zlarning roli va o'rnini aniqlang.

=siz ohangni his qilishingiz kerak.

=modallik darajasini belgilashga ishonch hosil qiling,

=shuningdek, fe'llarning zamon va maylini aniqlang.

Har qanday tildan tarjima qilishning muhim xususiyati - bu gapdagi barcha so'zlarning ma'nosini tushunish. Agar ba'zi so'zlar va iboralar aniq bo'lmasa, ularning ma'nosi lug'atlar bilan aniqlanadi.

Gazeta maqolalarida jumla boshida ko'rsatilgan harakat vaqti (kecha, bugun, keyingi yil) va voqea sanasi ko'rsatiladi.

في ديسمبر/كانون الاول عام 2000، قامت الامم المتحدة بمراجعة نسبة التقييم للميزانية المنتظمة وحفظ السلام

2000 yil dekabr oyida BMT kelasi yil byudjetini tasdiqladi va tinchlikparvar kuchlarga qo'shimcha mablag' ajratdi.

Ijtimoiy-siyosiy matnlar xabar va espressiv funksiyalariga ega. Eпитet, metafora va turg'un iboralar yordamida matnning obrazlilik va hissiy boyoqdorligiga erishish mumkin. Agar media matnini tarjima qilish ketma-ketligi haqida gapiradigan bo'lsak, biz bir necha bosqichlarni ajratib ko'rsatishimiz mumkin [3,20].

- Sarlavha.
- Terminlarga aniqlik kiritish.
- Termin tarjimasida konkretlik.
- Frazeologik birikmalar, majoziy ifodalar yoki emotsional boyoqdor leksikani aniqlash.
- Sintaktik tuzilmalar.

Maqolaning sarlavhasidan boshlaylik. Sarlavhalar ikki tomonlama funktsiyaga ega: ular ham ma'lumot, ham reklamadir.

Arabcha sarlavha eganing mavzuning inversiyasi bilan tavsiflanadi. Agar ruscha sarlavhada nominal jumlar ko'proq bo'lsa, arab tilida – og'zaki. Shuningdek, arabcha unvonlar vaziyatga qarab o'ziga jalb qiladi. Umuman olganda, sarlavhalar o'z rolini bajaradi - maqolaning mazmuni haqida umumiy fikr berish. Terminlar tarjimaning aniqligi va to'g'riligini talab qiladi. [4,12]

Ammo agar tarjima tilida ushbu so'zga yoki asl nusxaning ruhiga zid bo'lmagan aniqroq mos keladigan so'zlar birikmasi bo'lsa, undan foydalanish mumkin. Arab tilidan tarjima qilishda asosan jumla oxiridan boshlab tarjima qilish maqsadga muvofiqdir.

2758 الذي ينص على استبدال حكومة جمهورية الصين بحكومة جمهورية الصين الشعبية كالحاكم القانوني والممثل الشرعي للصين في الامم المتحدة وكأحد الأعضاء الخمسة الدائمين في مجلس الامن.

25 oktabrda Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasi Xitoy bo'yicha 2758-sonli qarorni qabul qildi. Endi Birlashgan Millatlar Tashkilotida Xitoy Respublikasi hukumati emas, balki Xitoy Xalq

Respublikasi hukumati Xavfsizlik Kengashining besh doimiy a'zosidan biri sifatida qatnashadi.

Uzun va murakkab arabcha jummalarni tarjima qilish uchun bo'linish texnikasidan foydalanish tavsiya etiladi, ya'ni axborot oqimining dinamikligini va uni idrok etish qulayligini saqlash uchun bitta katta jumlaning bir nechta oddiy jummalarga taqsimlash.

بلغت نفقات الامم المتحدة على حفظ السلام ذروتها بين عامي 1994 و 1995. في نهاية عام 1995 كانت التكلفة الكلية أكثر من 3.5 مليار دولار. بينما بلغت هذه النفقات عام 2000 قرابة 2.2 مليار دولار، من ضمن ذلك العمليات التي مولت من ميزانية نظام الأمم المتحدة، بالإضافة إلى ميزانية حفظ السلام. عام 1988 استلمت قوات حفظ السلام التابعة للأمم المتحدة جائزة نوبل للسلام.

Ikki yil ichida (1994 va 1995) BMT tinchlikni saqlashga 3,5 mlrd. Va 2000 yilda u tinchlikparvar harakatlar uchun qo'shimcha ravishda byudjetdan 2,2 milliard dollar ajratdi. 1988 yilda BMT Qurolli Kuchlari tinchlik bo'yicha Nobel mukofotiga sazovor bo'ldi.

Tarjimon nashr ma'nosiga ko'nikishga, asl so'zning ifoda kuchini saqlab qolishga harakat qilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda keltirilgan ma'lumotlar asl nusxaning ma'nosini to'liq tushunish va to'g'ri etkazish asl matndan og'ishmasdan, narsa va hodisalarni benuqson belgilash orqali to'g'ri va sifatli tarjima qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Arab World English Journal, Special Issue on Translation No.3, 2014. — 266p.
2. Juliane House-Translation as Communication across Languages and Cultures-Routledge (2015) (1) <https://www.academia.edu/38151758/>.pdf
3. Reisigl, M. Rhetoric of Political Speeches. In R.Wodak and V. Koller (Eds), Handbook of Communication in Public
4. Khodjayeva, N. (2021). The issues of stylistics on translation of historical costumes. *ASIAN JOURNAL OF MULTIDIMENSIONAL RESEARCH*, 10(4), 534-543.
5. Mubarakova, D. A., & Yunusova, N. K. (2021). A study of translation science initiating gender bias index and gender quotas. *ASIAN JOURNAL OF MULTIDIMENSIONAL RESEARCH*, 10(5), 797-806.